

Джеус Ю.М.
магістр юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: *к.ю.н., доцент кафедри*
кримінального права та процесу ТНЕУ
Чудик Н.О.

НЕЗАКОННЕ ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ

Розвиток автомобільного ринку — важливий чинник розвитку суспільства, невід’ємним наслідком якого, на жаль, є збільшення кількості злочинів у цій сфері, зокрема з метою незаконного збагачення.

Розкриття таких злочинів ускладнюється тим, що їх, як правило, вчиняють організовані злочинні угруповання з чіткою ієрархією та поділом ролей: одні безпосередньо вчиняють незаконне заволодіння транспортними засобами, інші — виготовляють підроблені документи, маскують злочинні прибутки, отримані від легалізації транспортних засобів, збувають викрадений транспорт тощо. Значну частину прибутків злочинці використовують для налагодження корупційних зв’язків у судових органах.

Можна виокремити три пов’язані між собою види таких злочинів [1]:

- злочини, спрямовані на безпосереднє заволодіння транспортним засобом (ст. 289 Кримінального кодексу України, далі — КК України);
- злочини, спрямовані на легалізацію транспортного засобу, яким незаконно заволоділи (ст. 290, 357, 358 КК України);
- злочини, спрямовані на приховування слідів виникнення кримінальних доходів, отриманих злочинним шляхом, їх легалізацію та відмивання (ст. 198, 209 КК України).

володіння транспортними засобами з урахуванням усіх її структурних елементів.

Згідно з Першим протоколом Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини кожна фізична чи юридична особа має право володіти своїм майном (у тому числі транспортним засобом), і ніхто не може бути його позбавлений інакше, як в інтересах, передбачених законом або загальними принципами міжнародного права. А отже, у разі незаконного заволодіння транспортним засобом його власнику завжди завдають як матеріальної, так і моральної шкоди [2].

Заволодіння транспортним засобом може здійснювати як один, так і група правопорушників (що відбувається частіше) за попередньою змовою.

Особлива суспільна небезпека злочинів щодо незаконного заволодіння транспортними засобами пов’язана з тим, що особи, які їх вчиняють, не мають потрібних навичок керування транспортним засобом, а стан алкогольного сп’яніння таких осіб суттєво її збільшує. Часто-густо правопорушники вчиняють дорожньо-транспортні пригоди, іноді з тяжкими наслідками.

Злочини, вчинені групою осіб за попередньою змовою, вирізняються особливою зухвалістю, організованістю, наявністю відпрацьованої системи

приховування слідів і реалізації викрадених транспортних засобів. Такі злочинні угруповання мають керівний осередок з найактивніших і найавторитетніших членів. Проте більшість неформальних лідерів, так само як і безпосередні виконавці, які входять до таких угруповань, не мають достатньо відпрацьованих навичок для вчинення злочинів. Головне для них — отримання матеріальної вигоди. Зазвичай об'єктом злочинної діяльності таких угруповань є дорогі автомобілі.

У теорії кримінального права, у криміналістиці, як і в інших галузях науки, дослідження об'єктів завжди починають з класифікації. Будучи одним із методів пізнання, вона сприяє встановленню властивостей окремих об'єктів і явищ, закономірностей їх розвитку та напрямів практичного використання. Класифікація — логічна категорія, змістом якої є поділ певної множини об'єктів або явищ на класи, види, групи тощо. Кожний об'єкт за певними ознаками зараховують до відповідного рівня поділу [3, с. 51].

З огляду на зазначене можна запропонувати таку класифікацію злочинів щодо незаконного заволодіння транспортними засобами:

1) за способом заволодіння транспортним засобом:

- таємне заволодіння;
- відкрите заволодіння;
- заволодіння шляхом обману та зловживання довірою;

2) за територіальною ознакою діяльності злочинного угруповання, яке вчиняє незаконні заволодіння транспортними засобами:

- вчинені злочинним угрупованням міждержавного рівня;
- вчинені злочинним угрупованням міжрегіонального рівня;
- вчинені злочинним угрупованням місцевого рівня;

3) за кількістю заволодінь транспортними засобами:

- поодинокі;
- серійні;

4) за видом насильства, що застосовують під час незаконного заволодіння транспортним засобом:

– поєднані з насильством, небезпечним для життя та здоров'я потерпілої особи;

– поєднані з погрозою застосування насильства, небезпечного для життя та здоров'я потерпілої особи;

5) за заподіяною шкодою:

- злочини, що завдали значної матеріальної шкоди;
- злочини, що завдали великої матеріальної шкоди;

6) за кількістю осіб, які брали участь у вчиненні злочину щодо незаконного заволодіння транспортним засобом:

- учинені одноосібно;
- учинені групою осіб;
- учинені організованим злочинним угрупованням;

7) за характеристикою місця вчинення незаконного заволодіння транспортним засобом:

- учинені на відкритій місцевості;
- учинені з проникненням у приміщення чи інше сховище.

Слід зазначити, що розгорнута кримінально-правова класифікація злочинів щодо незаконного заволодіння транспортними засобами важлива для врахування в комплексі ознак усіх елементів їх кримінально-правових характеристик, а отже, її розробка має базуватися на ретельному аналізі.

Підсумовуючи зазначене, можна дійти таких висновків.

Проблема протидії незаконному заволодінню транспортними засобами потребує великої уваги. Водночас належне наукове забезпечення питання із запобігання злочинам щодо незаконного заволодіння транспортними засобами, а також належне організаційне, матеріально-технічне, інформаційне, психологічне забезпечення оперативно-розшукової діяльності сприятимуть суттєвому покращенню ситуації у цій сфері.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кримінальний кодекс України : станом на 24 лист. 2015 р. [Електронний ресурс] /Верховна Рада України. — Офіц. вид. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page12?text=367>.
2. Матишевський П.С. Коментар до статті 289 КК України / П.С. Матишевський // Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України; за ред. С. С. Яценка. — К. :А.С.К., 2002. — 936 с.
3. Кондаков Н.И. Логический словарь-справочник / Н.И. Кондаков. — М. : Наука, 1975. —717 с.

Железняк А.В.

*студентка II курсу юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент кафедри
кримінального права та процесу ТНЕУ
Олійничук Р.П.*

ПОНЯТТЯ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ЙОГО ЗМІСТ

Поняття «звільнення від кримінальної відповідальності» дається в п. 1 Постанови Пленуму Верховного суду України «Про практику застосування судами України законодавства про звільнення від кримінальної відповідальності» від 23 грудня 2005 р. № 12: «Звільнення від кримінальної відповідальності – це відмова від застосування щодо особи, яка вчинила злочин, установлених законодавством обмежень певних прав і свобод шляхом закриття кримінальної справи, яке здійснюється у випадках, передбачених Кримінальним кодексом України (далі - КК), та в порядку, установленому Кримінально-процесуальним кодексом України (далі - КПК). Закриття кримінального провадження зі звільненням від кримінальної відповідальності можливе лише в разі вчинення особою суспільно-небезпечного діяння, яке містить склад злочину, передбаченого КК, та за наявності визначених у законі правових підстав, вичерпний перелік яких